

ВІДГУК

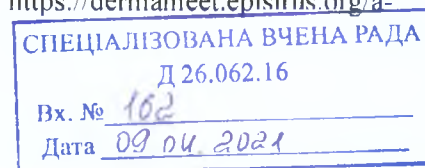
**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора,
Чеховської Ірини Василівни на дисертацію
Садовенко Артема Івановича «Адміністративно-правове регулювання
ринку косметологічних послуг в Україні», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності
12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право**

На основі вивчення дисертації та праць, опублікованих за її темою, відповідно до Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 визначені ступінь актуальності обраної теми, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях, а також зроблено висновок про відповідність встановленим вимогам дисертаційної роботи Садовенко Артема Івановича.

Актуальність обраної теми. Косметологічними послугами користувалися з давніх часів, однак сьогодні ринок косметологічних послуг стрімко розвивається, охоплюючи майже всі верстви населення.

Сьогодні країни ЄС є одним із найбільших косметологічних ринків у світі, а за даними Бюро праці та статистики США прогноз збільшення кількості клієнтів для косметологів зростатиме зі швидкістю 10% упродовж 2016-2026 років¹. В Україні відсутні такі статистичні данні, власне як і данні щодо ускладнень, які виникли після отримання неякісно наданих косметологічних послуг. До того ж українське законодавство, яке регламентує порядок надання косметологічних послуг не відповідає вимогам галузі, яка сьогодні так стрімко розвивається. Більшість ДСТУ та ГОСТ застаріли, відсутні нормативно прописані вимоги щодо безпечності косметичної продукції, не встановлено чітких правил контролю (нагляду) за виробництвом і обігом косметичної продукції, не визначено коло

¹ A-Z of Cosmetology and its Future in Asia and Europe. Available from: <https://dermameet.episirus.org/a-z-of-cosmetology-and-its-future-in-asia-and-europe/>.



суб'єктів регулювання ринку косметологічних послуг. Наслідком чого є стрімка динаміка реалізації фальсифікованої косметичної продукції в країні та порушення прав споживачів косметологічних послуг.

Варто звернути увагу на те, що у переважній більшості країн є спеціальне законодавство, що регулює ринок косметичної продукції та діяльність косметологічних закладів; містить конкретні вимоги до осіб, які надають косметологічні послуги (спеціальна освіта і ліцензія на конкретний вид косметологічних послуг). Визначено конкретних суб'єктів контролю та нагляду. За порушення законодавства щодо надання косметологічних послуг передбачені конкретні санкції.

В Україні ж відсутнє спеціальне законодавство спрямоване на регулювання ринку косметичної продукції.

Усе наведене вище свідчить про необхідність здійснення наукового дослідження адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні, проведення оцінювання ефективності функціонування суб'єктів владних повноважень у цій сфері, зокрема.

Вищевказане засвідчує, що дисертація Садовенко Артема Івановича є актуальною для сучасної науки адміністративного права.

Обраний напрям дисертаційного дослідження пов'язаний з Планом заходів з реалізації Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я на період до 2020 року, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 821-р., Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого Постановою Верховної Ради України від 04.06.2015 № 509-VIII та планом науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації, їх достовірності і новизни є належною відповідно до використаного автором комплексного підходу, заснованого на аналізі значної кількості праць представників науки адміністративного права та процесу, а також ґрунтовного опрацювання наукового

доробку представників інших наукових напрямів. Аргументованість позицій, викладених у дослідженні досягається також шляхом застосування узагальнених статистичних даних, проведення порівняльного аналізу, співставлення різного роду матеріалів та власного наукового пошуку здобувача.

Автор дисертації, Садовенко Артем Іванович, вірно розкрив основні проблемні моменти, що існують в питаннях адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні, що дозволило йому обґрунтовано побудувати систему мети і завдань, об'єкта та предмета дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні сутності і особливостей адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні та розробці науково обґрунтованих рекомендацій для його вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети, автором сформульовано завдання:

- проаналізувати теоретико-правові підходи до визначення поняття «косметологічні послуги» та генезис його розвитку;
- охарактеризувати принципи, форми і методи адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг;
- виокремити особливості сучасного стану адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні;
- здійснити функціональну характеристику державних органів, органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг;
- проаналізувати діяльність громадських об'єднань у сфері косметології, визначити форми їх співпраці з державними органами й органами місцевого самоврядування;
- виокремити засоби адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг і визначити їх особливості;
- розкрити сутність та особливості адміністративної відповідальності за правопорушення на ринку косметологічних послуг в Україні;

- проаналізувати зарубіжний досвід правового регулювання ринку косметологічних послуг та виокремити перспективні напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні;
- розробити практичні рекомендації для вдосконалення чинного законодавства, що регламентує функціонування ринку косметологічних послуг в Україні, та діяльності державних органів – суб'єктів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг.

Вирішення завдань дисертаційного дослідження здійснено за допомогою системи загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання, зокрема діалектичного, аналізу, синтезу, формально-логічного, історико-правового, структурно-функціонального, порівняльно-правового, індуктивного, дедуктивного, теоретико-правового прогнозування та інших.

Мета та завдання, що поставлені у дисертаційній праці, досягнуті та знайшли відображення у висновках.

Достовірність результатів дослідження ґрунтується на об'єктивних теоретичних положеннях адміністративно-правової доктрини, розумінні призначення та практики діяльності суб'єктів адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг, а також аналізу іноземного досвіду у досліджуваній сфері.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація являє собою самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має високий науково-теоретичний та прикладний рівень.

Дисертація складається з анотації, змісту, вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 202 сторінки. Список використаних джерел містить 215 найменувань на 67 сторінках, 3 додатки викладено на 5 сторінках.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що дисертація є одним із перших в Україні системних досліджень, в якому з використанням сучасних методів наукового пізнання та з урахуванням новітніх досягнень правничої науки розкрито зміст і особливості адміністративно-правового регулювання ринку

косметологічних послуг в Україні. У дисертації автором порушені не розроблені раніше наукові теоретичні і практичні завдання, розв'язання яких дозволило одержати цікаві, ґрунтовні результати. За результатами проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення, пропозиції та висновки. З урахуванням цього, можна стверджувати, що новизна дисертаційного дослідження проявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і в запропонованому розв'язанні конкретних питань. Зокрема, уперше визначено поняття адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг та ключові особливості сучасного стану адміністративно-правового регулювання ринку косметологічних послуг в Україні; за критеріями «мета застосування» і «характер практичної реалізації» послуги у сфері краси класифіковано на косметичні та косметологічні; сформульовано авторське визначення понять «адміністративно-правові засоби регулювання ринку косметологічних послуг», «косметологічні послуги», «косметичні послуги», що дало змогу виокремити особливості правового регулювання ринку косметологічних послуг.

Важливим здобутком дисертаційного дослідження слід відзначити запроповану автором структуру проекту Закону України «Про косметологічну діяльність в Україні» та зміни до Номенклатури лікарських спеціальностей, затвердженої Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22.02.2019 № 446, зокрема автором запропоновано доповнити розділ V «Інші Номенклатури лікарських спеціальностей» пунктом «Косметологія», що дозволить створити правову основу ліцензування косметологічних послуг.

Слід відмітити й авторські пропозиції щодо удосконалення наукових підходів стосовно необхідності розробки та затвердження Порядку державної акредитації косметологічного закладу і Стандартів державної акредитації косметологічного закладу з метою встановлення контролю за суб'єктами надання косметологічних послуг, а також пропозиції щодо посилення ринкового контролю з боку Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками за обігом так званих косметичних засобів, які за визначенням є лікарськими (із заявленим лікувальним ефектом та/або виготовлених із використанням активних

фармацевтичних субстанцій та/або виготовлених у лікарських формах, неприйнятних для продукції, яка визначається як косметична: ін'єкції, супозиторії тощо), а також пропозиції щодо доцільності внесення змін до Державної Фармакопеї України; зокрема запропоновано додати статтю «Косметична продукція», яка б містила вимоги щодо якості інгредієнтів косметичних продуктів, показників безпеки та умов виробництва і пропозиції щодо внесення змін до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.03.2002 № 117, стосовно закріплення професії косметолога і розроблення відповідних кваліфікаційних вимог до неї.

Вважаю, що зміст дисертації у повній мірі розкриває тему роботи і є завершеним науковим дослідженням.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у науково-дослідній, правотворчій сфері, у правозастосовній практиці, освітньому процесі.

У цілому, дисертація відзначається зрілою авторською позицією і має завершений стан і оформлена якісно.

Повнота викладу наукових положень дисертації в опублікованих працях. Основні теоретичні положення і висновки дисертації викладено у 14 наукових публікаціях, серед яких 5 статей, опублікованих у наукових фахових виданнях України включених до міжнародної наукометричної бази Index Scopus International (Республіка Польща), 1 у зарубіжному науковому періодичному виданні та 7 доповідей на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Відзначаючи теоретичну і практичну цінність наукового дослідження А.І. Садовенко, позитивно оцінюючи його, слід зауважити, що окремі положення дисертації мають дискусійний характер, потребують більш глибокого дослідження, або ж обґрунтування. Основні з них, на мою думку, такі:

1. Автор на с. 43-44 дисертації виокремлює ознаки косметичних і косметологічних послуг і пропонує перелік таких послуг (с. 44-45). Однак, з огляду на динамічний розвиток сфери краси, запропонований перелік не є вичерпним. У зв'язку з цим виникає питання щодо суб'єктів надання «нових» косметичних і косметологічних послуг не охоплених у запропонованому автором переліку. З огляду на наведене вище вважаємо за доцільне розмежовувати косметичні і косметологічні послуги відповідно до визначених автором ознак, а не визначеного переліку.

2. Аналізуючи повноваження суб'єктів нагляду і контролю у досліджуваній сфері автор недостатню увагу приділив повноваженням органів місцевого самоврядування, зосередивши увагу лише на ст. 19 Закону України «Про звернення громадян» (с. 90).

3. Досліджуючи діяльність суб'єктів ринку косметологічних і косметичних послуг автор звертає увагу на те, що вони обирають переважно спрощену систему оподаткування, обліку та звітності (с. 108, с. 160-161). У роботі йдеться про фізичних осіб-підприємців. Водночас дисертант недостатню увагу приділив діяльності суб'єктів надання косметологічних послуг, які перебувають на загальній системі оподаткування (салони краси, SPA центри тощо).

4. На с. 109 дисертаційної роботи дисертант зазначає, що «на офіційному сайті Державної фіскальної служби України міститься інформація про те, що фізична особа-підприємець – платник єдиного податку першої групи, яка здійснює діяльність, з надання перукарських послуг, що належить до класу 96.02 «Надання послуг перукарнями та салонами краси», має право надавати послуги манікюру, педикюру, візажу, *косметології* та масажу обличчя без використання праці найманих осіб» і робить висновок про те, що «очевидним для Державної фіскальної служби України є ототожнення косметичних і косметологічних послуг». А на с. 161 вказує, що «відповідно до Класифікації видів економічної діяльності (КВЕД 009:2010) п. 96.02 «Надання послуг перукарнями та салонами краси» включає: миття волосся, підрівнювання та підстригання, укладання, фарбування, тонування, завивання, розпрямлення волосся та подібні види послуг, що їх надають для

чоловіків та жінок, гоління та підрівнювання бороди, масаж обличчя, манікюр і педикюр, макіяж тощо». Тобто виходячи з наведеного переліку послуг і класифікації таких послуг, здійсненої автором у підрозділі 1.1 дисертації, можна зробити висновок, що йдеться про косметичні послуги. Водночас на с. 162 зазначає, що «більш чітке нормативне визначення кола косметологічних послуг як побутових сприяло б єдиному розумінню законодавчих вимог у сфері оподаткування як податківцями України, так і суб'єктами підприємницької діяльності». На нашу думку така позиція автора потребує пояснення.

5. На с. 165 дисертант стверджує, що слід «розробити стандарти професійної освіти суб'єктів, які надають косметологічні послуги, наприклад татуювальника», а також зазначає, що «тату-майстри виступають у ролі своєрідного косметолога, адже люди з допомогою татуювань приховують, наприклад, пігментні плями, шрами або певні дефекти». Перш за все у підрозділі 1.1 (с. 44-45) наведено перелік косметологічних послуг, до яких автором віднесено, у тому числі «б) прикрасу тіла або обличчя людини, шляхом нанесення спеціальної фарби та здійснення проколів». Отже, автор до косметологічних послуг відносить і послуги з татуювання, а відтак тату-майстри і є косметологами з конкретного виду косметологічних послуг (татуювання). По-друге, дисертант звертає увагу лише на необхідності розробки стандартів професійної освіти татуювальника. Водночас поза увагою дослідника залишились інші напрями діяльності тату-майстрів, які потребують нормативно-правового забезпечення, а саме: санітарних вимог – необхідним є прийняття санітарних правил та норм облаштування тату-салонів та кабінетів тату-майстрів; інфекційного контролю послуг з татуювання; контролю за хімічним складом фарб для татуювання тощо.

Зазначені дискусійні погляди і зауваження щодо окремих положень дисертації не впливають на її загальну позитивну оцінку, оскільки стосуються не принципових авторських позицій, а спрямовані на творчий науковий пошук відповідно до обраної тематики.

Дисертація є самостійним доробком автора, посилання на наукові праці оформлені належно. Наукові статті, які опубліковані за темою дисертаційного

дослідження у фахових виданнях, свідчать про якість проведеної роботи, базуються на особистих поглядах та результатах праці дисертанта. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Таким чином, дисертація «Адміністративно-правове регулювання ринку косметологічних послуг в Україні» є завершеною кваліфікованою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують суттєве наукове завдання, котре має наукове і практичне значення, тобто відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Садовенко Артем Іванович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право.

Відгук підготувала офіційний опонент:

**Завідувач кафедри цивільного права і процесу
Університету державної фіскальної служби України,
доктор юридичних наук, професор**

Чеховська І.В.

